PATVIRTINTA
Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio
direktoriaus 2026 m. kovo 27 d.
įsakymu Nr. V-192

KELMĖS „KŪLVERSTUKO“ LOPŠELIO-DARŽELIO DIENOS SOCIALINĖS GLOBOS GRUPĖS VAIKAMS SU NEGALIA PASLAUGŲ GAVĖJŲ ĮGALINIMO KONCEPCIJA

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio dienos socialinės globos grupės vaikams su negalia (toliau – Dienos socialinės globos grupė) paslaugų gavėjų įgalinimo koncepcija (toliau – Koncepcija) nustato paslaugų gavėjų įgalinimo sampratą, tikslą, įgalinimo proceso įgyvendinimo ir vertinimo pagrindus.

2. Koncepcija taikoma teikiant visas dienos socialinė globos paslaugas. Jos nuostatomis vadovaujamasi planuojant, organizuojant, teikiant ir vertinant dienos socialinės globos paslaugas, siekiant stiprinti paslaugų gavėjų dalyvavimą, pasirinkimo galimybes, savarankiškumą ir atsakomybę pagal jų individualius poreikius, gebėjimus bei galimybes.

3. Dienos socialinės globos paslaugų gavėjų įgalinimo sritys, rodikliai, taikomos įgalinimo priemonės nustatomi šios Koncepcijos 1 priede.

II SKYRIUS
ĮGALINIMO SAMPRATA, TIKSLAS IR PRINCIPAI

4. Įgalinimas – procesas, kuriuo siekiama stiprinti paslaugų gavėjo (vaiko su negalia iki 7 metų amžiaus) gebėjimus ir galimybes aktyviai dalyvauti kasdienėje veikloje, išreikšti savo poreikius, norus ir pasirinkimus, ugdyti savarankiškumo įgūdžius, pasitikėjimą savimi, savarankiškumą, pasirinkimo galimybes, plėtoti socialinius, komunikacinius ir kitus kasdieniam gyvenimui svarbius gebėjimus. Įgalinimo procese atsižvelgiama į vaiko individualų raidos tempą, o prireikus pasitelkiama tėvų (globėjų, rūpintojų) ir darbuotojų pagalba.

5. Įgalinimo tikslas – stiprinti paslaugos gavėjo galias, gebėjimus ir savarankiškumą, sudaryti sąlygas jam pagal individualias galimybes dalyvauti kasdienėje veikloje, išreikšti savo poreikius ir pasirinkimus, patirti teigiamas emocijas, sėkmę bei stiprinti pasitikėjimą savimi. Įgalinimu siekiama skatinti paslaugos gavėjo komunikacinių, socialinių, pažintinių, emocinių ir praktinių įgūdžių raidą, didinti jo savarankiškumą kasdienėse situacijose bei sudaryti galimybes visapusiškai dalyvauti Dienos socialinės globos grupės veiklose ir socialinėje aplinkoje.

6. Paslaugų gavėjų įgalinimas grindžiamas šiais principais:

6.1. vaiko stiprybių, gebėjimų atskleidimu ir stiprinimu – plėtojamos vaiko stiprybės, gebėjimai, interesai ir pasiekimai, sudarant sąlygas patirti sėkmę;

6.2. individualumo ir vaiko galimybių atliepimu – atsižvelgiama į kiekvieno vaiko amžių, individualius poreikius, gebėjimus, interesus, raidos ypatumus ir mokymosi tempą;

6.3. aktyviu dalyvavimu – vaikui sudaromos galimybės pagal jo gebėjimus įsitraukti į kasdienę veiklą, žaidimus, ugdomąsias ir socialines veiklas;

6.4. vaiko nuomonės ir pasirinkimo gerbimu – skatinama vaiką jam prieinamais būdais (žodžiais, gestais, mimika, alternatyviąja ir papildomąja komunikacija ar kitais individualiais raiškos būdais) išreikšti savo norus, poreikius, emocijas ir pasirinkimus;

6.5. savarankiškumo ugdymu – vaikui sudaromos galimybės pagal jo gebėjimus savarankiškai atlikti kasdienius veiksmus, mokytis naujų įgūdžių ir palaipsniui mažinti reikalingos pagalbos apimtį, kai tai įmanoma ir atitinka vaiko interesus;

6.6. teigiamu emociniu ryšiu ir saugia aplinka – kuriama saugi, palaikanti ir pagarbi aplinka, kurioje vaikas jaučiasi priimtas, suprastas, gali pasitikėti darbuotojais ir drąsiai tyrinėti aplinką;

6.7. įtraukties ir lygių galimybių principu – užtikrinamos kiekvieno vaiko galimybės dalyvauti grupės veiklose, bendrauti ir patirti bendrystę, pritaikant aplinką, veiklas ir pagalbos priemones pagal individualius poreikius;

6.8. šeimos ir specialistų bendradarbiavimu – įgalinimo procese bendradarbiaujama su vaiko tėvais (globėjais, rūpintojais), atsižvelgiama į jų pateikiamą informaciją apie vaiko poreikius, gebėjimus, įpročius ir pasiekimus, derinami pagalbos tikslai bei veiksmai;

6.9. nuoseklumu ir tęstinumu – įgalinimo veiklos planuojamos, įgyvendinamos ir vertinamos nuosekliai, atsižvelgiant į vaiko individualią pažangą ir užtikrinant įgytų įgūdžių taikymą įvairiose kasdienėse situacijose.

III SKYRIUS
ĮGALINIMO PROCESAS

7. Dienos socialinės globos grupėje vaikų įgalinimas įgyvendinamas kaip nuoseklus ir tęstinis procesas, integruotas į kasdienę vaikų priežiūrą, socialinės globos paslaugų teikimą, ugdomąsias veiklas ir individualios pažangos vertinimą. Šio proceso metu vaikams sudaromos sąlygos pagal jų amžių, individualius poreikius, gebėjimus ir galimybes ugdyti savarankiškumo įgūdžius, išreikšti savo poreikius, norus ir pasirinkimus, stiprinti komunikacinius, socialinius, emocinius ir praktinius gebėjimus bei aktyviai dalyvauti kasdienėje veikloje.

8**.** Įgalinimo procesas įgyvendinamas teikiant dienos socialinės globos paslaugas, atsižvelgiant į vaiko individualius poreikius, gebėjimus, galimybes ir raidos ypatumus. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualią situaciją, nustatomos įgalinimo sritys, rodikliai ir įgalinimo priemonės.

9. Įgalinimo procesas vykdomas palaipsniui, atsižvelgiant į individualų vaiko raidos tempą, poreikius, gebėjimus ir galimybes. Įgalinimo tikslai ir veiklos planuojami atsižvelgiant į vaiko individualius pasiekimus, tėvų (globėjų, rūpintojų) pateikiamą informaciją bei darbuotojų pastebėjimus. Vaikui sudaromos galimybės pagal jo gebėjimus ir jam prieinamus komunikacijos būdus dalyvauti kasdienėje veikloje, išreikšti savo pasirinkimus, įsitraukti į veiklas ir ugdyti savarankiškumo įgūdžius.

10. Dienos socialinės globos grupės darbuotojų vaidmuo – sudaryti vaikui saugią, palaikančią ir jo individualius poreikius atitinkančią aplinką, skatinti jo aktyvų dalyvavimą kasdienėje veikloje, suteikti reikalingą pagalbą ir priemones, padėti išreikšti poreikius, norus ir pasirinkimus, stiprinti turimus gebėjimus bei ugdyti naujus savarankiškumo įgūdžius. Darbuotojai bendradarbiauja su vaiko tėvais (globėjais, rūpintojais), siekdami užtikrinti įgalinimo veiklų nuoseklumą ir tęstinumą.

IV SKYRIUS
ĮGALINIMO RODIKLIAI

11. Vaikų įgalinimo pokyčiai vertinami pagal nustatytas įgalinimo sritis ir jų vertinimo rodiklius.

12. Įgalinimo vertinimo rodiklių rezultatai vertinami atsižvelgiant į vertinimo rodiklių kriterijus, kiekvieno vaiko individualius poreikius, amžių, gebėjimus, galimybes, raidos ypatumus, numatytus įgalinimo tikslus ir pasiektą individualią pažangą. Vertinant atsižvelgiama į vaiko gebėjimą išreikšti savo poreikius, norus ir pasirinkimus, dalyvauti kasdienėje veikloje, bendrauti, ugdyti savarankiškumo įgūdžius ir taikyti įgytus gebėjimus įvairiose kasdienėse situacijose.

13. Dienos socialinės globos grupės darbuotojai periodiškai vertina kiekvieno vaiko įgalinimo pokyčius ir individualią pažangą, atsižvelgdami į jo poreikius, gebėjimus, galimybes, individualius tikslus ir kasdienės veiklos metu pastebimus pasiekimus. Vertinant vaiko pažangą, atsižvelgiama į darbuotojų stebėjimus, vaiko dalyvavimą veiklose, jo elgesio, komunikacijos, savarankiškumo ir kitų gebėjimų pokyčius, taip pat į tėvų (globėjų, rūpintojų) pateikiamą informaciją. Vertinimo rezultatai naudojami tolesniems įgalinimo tikslams numatyti, pagalbai planuoti ir paslaugoms individualizuoti pagal vaiko poreikius.

14. Dienos socialinės globos grupėje taikomų įgalinimo sričių, vertinimo rodiklių ir įgalinimo priemonių tinkamumas peržiūrimas atsižvelgiant į vaikų individualius poreikius, raidos ypatumus,

paslaugų teikimo praktiką ir įgalinimo proceso vertinimo rezultatus. Esant poreikiui, inicijuojamas įgalinimo sričių, priemonių ir vertinimo rodiklių tikslinimas ar atnaujinimas.

V SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Visi Dienos socialinės globos grupės darbuotojai, dalyvaujantys teikiant socialines paslaugas, vadovaujasi šia Koncepcija.

15. Dienos socialinės globos grupės darbuotojai su Koncepcija supažindinami teisės aktų ir Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio vidaus dokumentų nustatyta tvarka.

16. Ši Koncepcija gali būti keičiama ir papildoma Lopšelio-darželio direktoriaus įsakymu.

17. Koncepcija skelbiama Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio interneto svetainėje https://kulverstuko.lt/

18. Šios Koncepcijos įgyvendinimo kontrolę vykdo Lopšelio-darželio direktoriaus pavaduotojas socialiniams reikalams.

_____

PRITARTA
Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio
2026 m. kovo 24 d. ikimokyklinio ugdymo
ir dienos socialinės globos grupės vaikams su negalia
darbuotojų posėdžio protokoliniu nutarimu
(2026-03-24 protokolas Nr.4)

Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio dienos socialinės globos grupės vaikams su negalia paslaugų gavėjų įgalinimo koncepcijos
1 priedas

DIENOS SOCIALINĖS GLOBOS PASLAUGOS VAIKAMS SU NEGALIA ĮGALINIMO SRITYS, RODIKLIAI IR ĮGALINIMO PRIEMONĖS

1. Šiame priede pateikiamos pagrindinės Dienos socialinės globos grupės vaikų su negalia įgalinimo sritys, kiekvienos srities tikslas, galimi individualios pažangos vertinimo rodikliai bei taikomos įgalinimo priemonės.

2. Konkretūs rodikliai ir jų vertinimo kriterijai kiekvienam vaikui parenkami individualiai, atsižvelgiant į jo amžių, negalios pobūdį, individualius poreikius, gebėjimus, galimybes, raidos ypatumus.

3. Vertinama individuali vaiko pažanga, netaikant vaikų tarpusavio palyginimo.

4. Atsižvelgiama į vaiko galimybes išreikšti savo poreikius ir pasirinkimus žodžiais, gestais, mimika, kūno judesiais, alternatyviosios ir papildomosios komunikacijos priemonėmis ar kitais jam prieinamais būdais.

5. Vertinant kiekvieną rodiklį, atsižvelgiama į vaiko gebėjimą atlikti veiksmą savarankiškai, su daline pagalba ar su visa reikalinga pagalba, taip pat į jo iniciatyvumą, įsitraukimą ir pasiektus pokyčius.

6. Vertinimo metu gali būti taikomi šie pažangos fiksavimo būdai:

6.1.savarankiškai – vaikas veiksmą atlieka be darbuotojo pagalbos;

6.2. su nedidele pagalba – kai vaikui retai reikia pagalbos dalyvauti įvardytos srities veikloje; asmuo turi nedidelių sunkumų atlikti įvardytos srities veiksmus savarankiškai bei saugiai ir (arba) nežymiai sutrikusios pažintinės funkcijos ir gebėjimai;

6.3. didelis pagalbos poreikis – kai vaikui dažnai reikia pagalbos dalyvauti įvardintos srities veikloje, atlikdamas veiksmą turi didelių sunkumų, dažnai pats savarankiškai ir saugiai veiksmų neatlieka ir (arba) ryškiai sutrikusios pažintinės funkcijos ir gebėjimai;

6.4. nuolatinės pagalbos poreikis – kai vaikui nuolat reikia pagalbos dalyvauti įvardytos srities veikloje ir (arba) pats niekada neatlieka veiksmų dėl labai sutrikusių pažintinių funkcijų ir gebėjimų.

7. Vertinant pažangą svarbu atsižvelgti ne tik į visiškai savarankiškai atliekamus veiksmus, bet ir į vaiko iniciatyvą, pastangas, reakcijas, dalyvavimą bei net ir nedidelius individualius pasiekimus.

1.1. Pažintinių gebėjimų ugdymas (mokymosi ir žinių taikymo)

Tikslas – skatinti vaiko pažintinių gebėjimų raidą, aplinkos pažinimą, smalsumą, dėmesio sutelkimą, gebėjimą tyrinėti, pastebėti, atpažinti ir pagal individualias galimybes taikyti įgytą patirtį kasdienėje veikloje.

Galimi rodikliai:

Rodiklis	Vertinimo kriterijai	Vertinimo būdas
Žaidimas su žaislais	Pagal individualias galimybes savarankiškai arba su pagalba žaidžia, tyrinėja žaislus, naudoja juos pagal paskirtį arba įvairiais būdais	Kasdienės veiklos stebėjimas
Daiktų pažinimas ir atpažinimas	Atpažįsta pažįstamus daiktus, žaislus, aplinkos objektus, parodo juos ar kitaip išreiškia atpažinimą	Stebėjimas, praktinės užduotys
Daiktų grupavimas pagal vieną požymį	Pagal individualias galimybes grupuoja daiktus pagal vieną požymį (spalvą, formą, dydį, kiekį ar kitą požymį)	Praktinės užduotys, stebėjimas
Spalvų, formų ir dydžių pažinimas	Atpažįsta, parodo, parenka ar grupuoja skirtingų spalvų, formų ir dydžių daiktus	Žaidybinės užduotys, stebėjimas
Raidžių pažinimas	Pagal amžių ir individualias galimybes domisi raidėmis, atpažįsta ar parodo pažįstamas raides	Žaidybinės užduotys, stebėjimas

Skaičių ir kiekio pažinimas	Pagal amžių ir individualias galimybes domisi skaičiais, atpažįsta skaitmenis, skiria kiekybinius skirtumus (daugiau, mažiau, vienas, daug)	Žaidybinės užduotys, stebėjimas

Įgalinimo priemonės:

- pažintiniai ir lavinamieji žaidimai;
- daiktų rūšiavimo, grupavimo, lyginimo ir atpažinimo užduotys;
- dėlionės, konstruktoriai, kaladėlės ir kitos lavinamosios priemonės;
- sensorinės veiklos ir aplinkos tyrinėjimas;
- vaizdinių, garsinių ir lytėjimo priemonių naudojimas;
- individualiai pritaikytų pažintinių užduočių atlikimas;
- veiksmų demonstravimas, kartojimas ir pozityvus paskatinimas;
- mokymasis per kasdienes situacijas ir patirtinę veiklą.

1.2. Kasdienių veiksmų ir elgesio įgūdžių ugdymas (bendros žinios ir reikalavimai)

Tikslas – ugdyti vaiko gebėjimą suprasti ir atlikti paprastus kasdienius veiksmus, orientuotis įprastoje dienos veikloje, laikytis jam suprantamų susitarimų ir pagal individualias galimybes tinkamai elgtis įvairiose kasdienėse situacijose.

Galimi rodikliai:

Rodiklis	Vertinimo kriterijai	Vertinimo būdas
Vieno veiksmo užduoties atlikimas	Supranta ir atlieka paprastą, vieną veiksmą apimančią užduotį savarankiškai arba su žodine, vaizdine ar fizine pagalba	Kasdienės veiklos stebėjimas, praktinės užduotys
Dviejų veiksmų užduoties atlikimas	Supranta ir atlieka du veiksmus apimančią užduotį savarankiškai arba su žodine, vaizdine ar fizine pagalba	Kasdienės veiklos stebėjimas, praktinės užduotys
Kasdienės veiklos eigos supratimas	Atpažįsta įprastas dienos veiklas, supranta jų seką, pagal galimybes pasiruošia kitai veiklai	Kasdienės veiklos stebėjimas, vaizdinės dienotvarkės naudojimas
Dalyvavimas kasdienėje dienotvarkėje	Pagal individualias galimybes dalyvauja įprastose dienos veiklose: žaidžia, valgo, ilsisi, tvarkosi žaislus ir kt.	Kasdienės veiklos stebėjimas
Socialiai priimtino elgesio normų laikymasis	Pagal savo gebėjimus padeda sudėti žaislus ir kitas naudotas priemones į joms skirtas vietas Supranta ir pagal individualias galimybes laikosi paprastų, aiškiai pateiktų grupės susitarimų, reaguoja į priminimus Pagal savo galimybes mokosi palaukti, pasidalyti priemonėmis, paprašyti pagalbos, atsižvelgti į kitus vaikus ir suaugusiuosius	Praktinės veiklos, elgesio kasdieninėse situacijose, bendravimo stebėjimas

Įgalinimo priemonės:

- paprastų, vieną veiksmą apimančių užduočių pateikimas;
- du veiksmus apimančių užduočių pateikimas;
- aiškūs, trumpi žodiniai nurodymai, jų papildymas gestais ar vaizdinėmis priemonėmis;
- vaizdinės dienotvarkės, veiksmų sekų kortelės ir simboliai;
- kasdienių veiksmų demonstravimas, kartojimas ir praktinis atlikimas;
- pastovios dienos rutinos ir aiškios veiklos struktūros užtikrinimas;
- paprastų, vaikui suprantamų grupės susitarimų taikymas;
- pozityvus paskatinimas ir pagalbos teikimas pagal individualius poreikius;

- tinkamo elgesio pavyzdžių demonstravimas ir mokymasis kasdienėse situacijose.

1.3. Bendravimo gebėjimų ugdymas

Tikslas – ugdyti ir stiprinti vaiko gebėjimą suprasti kitus bei išreikšti savo poreikius, norus, pasirinkimus ir emocijas jam prieinamu būdu, skatinant savarankišką bendravimą, socialinį įsitraukimą ir mažinant priklausomybę nuo suaugusiųjų tarpininkavimo.

Galimi rodikliai:

Rodiklis	Vertinimo kriterijai	Vertinimo būdas
Žodinės kalbos suvokimas	Reaguoja į savo vardą, supranta paprastus žodinius nurodymus, atpažįsta dažniausiai vartojamus žodžius, vykdo vieno ar kelių žingsnių instrukcijas pagal savo gebėjimus	Stebėjimas kasdienėse situacijose, individualios užduotys
Nežodinės kalbos suvokimas (pvz. gestų, veido išraiškos, emocijų, kūno kalbos, paveikslėlių, simbolių ir kt.)	Atpažįsta pagrindines emocijas, supranta dažniausiai naudojamus gestus, reaguoja į kūno kalbos ženklus, atpažįsta paveikslėlius ar simbolius ir supranta jų reikšmę	Stebėjimas bendravimo ir kasdienėse situacijose
Kalbėjimas (žodžių, frazių, sakinių vartojimas)	Pagal individualias galimybes vartoja garsus, žodžius, frazes ar sakinius, išreiškia poreikius, norus, atsako į paprastus klausimus, inicijuoja bendravimą	Stebėjimas, pokalbiai, kalbinės veiklos
Paveikslėlių, simbolių, gestų kalbos vartojimas bendraujant	Naudoja paveikslėlius, simbolius, gestus ar kitas alternatyviosios komunikacijos priemones norams, poreikiams, pasirinkimams ir emocijoms išreikšti, atsakymams pateikti bei bendravimui inicijuoti	Stebėjimas kasdienėse situacijose, praktinės bendravimo užduotys

Įgalinimo priemonės:

- alternatyviosios ir papildomosios komunikacijos priemonės: paveikslėlių kortelės, simboliai, komunikacijos lentelės, komunikacijos knygelės, gestai, komunikacinės programėlės;
- žodinės komunikacijos skatinimas: trumpi, aiškūs sakiniai, nuosekliai kartojamos instrukcijos, papildomas laikas atsakymui pateikti;
- bendravimo situacijų kūrimas: skatinti bendravimą žaidimų, valgymo, užsiėmimų ir kitų kasdienių veiklų metu;
- teigiamas pastiprinimas: skatinti kiekvieną vaiko bandymą bendrauti, parodyti iniciatyvą, išreikšti poreikį ar pasirinkimą;
- individuali drbuotojo pagalba: modeliuoti tinkamus bendravimo būdus, padėti pradėti komunikaciją, tačiau palaipsniui mažinti pagalbą ir skatinti savarankiškumą.

1.4. Mobilumo gebėjimų ugdymas

Tikslas – stiprinti vaiko gebėjimą pagal individualias fizines galimybes savarankiškai keisti kūno padėtį, išlaikyti stabilią kūno padėtį, valdyti rankų ir kojų judesius, judėti aplinkoje bei orientuotis joje, skatinant kuo didesnį savarankiškumą ir mažinant fizinės pagalbos poreikį.

Galimi rodikliai:

Rodiklis	Vertinimo kriterijai	Vertinimo būdas
Kūno padėčių keitimas (atsistojimas, atsisėdimas)	Pagal individualias galimybes savarankiškai arba su minimalia pagalba atsisėda, atsistoja, keičia kūno padėtį, naudojasi atrama ar pagalbinėmis priemonėmis	Kasdienės veiklos stebėjimas

Vienodos kūno padėties išlaikymas ilgesnį laiką (sėdėjimas, stovėjimas)	Išlaiko sėdimą ar stovimą padėtį pagal savo fizines galimybes, geba išlaikyti pusiausvyrą, prireikus naudojasi atrama	Stebėjimas veiklų metu
Smulkioji motorika (nykščio, pirštų, plaštakos valdymas)	Atlieka pirštų ir plaštakos judesius, paima, laiko, perkelia, paleidžia smulkius daiktus, manipuliuoja žaislais ir kitomis priemonėmis	Praktinių veiklų stebėjimas
Peties ir rankos valdymas	Siekia norimo daikto, pakelia, ištiesia, sulenkia rankas, perkelia daiktus iš vienos vietos į kitą, atlieka tikslingus rankų judesius	Stebėjimas, praktinės užduotys
Vaikščiojimas (įskaitant kūno ribų suvokimą, kūno valdymą, nerangumą)	Pagal galimybes savarankiškai arba su pagalba juda patalpose ir lauke, išlaiko pusiausvyrą, įveikia nedideles kliūtis, suvokia savo kūno padėtį aplinkoje	Stebėjimas kasdienės veiklos metu
Orientavimasis aplinkoje	Atpažįsta pažįstamas patalpas ir vietas, randa dažniausiai naudojamus daiktus, juda pažįstamoje aplinkoje, pagal poreikį naudojasi vaizdinėmis nuorodomis ar suaugusiojo pagalba	Stebėjimas kasdienėse situacijose, praktinės užduotys

Įgalinimo priemonės:

- fizinės pagalbos priemonės: vaikštynės, vežimėliai, vaikščiojimo atramos, turėklai, specialios kėdės ir kitos individualiai pritaikytos priemonės;
- aplinkos pritaikymas: saugios, laisvos judėjimo erdvės, neslidžios grindys, patogiai išdėstyti baldai, pritaikytas stalo ir kėdės aukštis;
- stambiosios motorikos lavinimas: įvairūs judrieji žaidimai, kamuolio ridenimas, mėtymas, gaudymas, pusiausvyros ir koordinacijos pratimai;
- smulkiosios motorikos lavinimas: konstruktoriai, dėlionės, kaladėlės, rūšiavimo priemonės, įvairių dydžių daiktų dėliojimas, segtukų spaudymas, piešimas;
- kūno padėties keitimo skatinimas: sudaryti galimybes savarankiškai atsisėsti, atsistoti, pasiekti norimus daiktus ir keisti kūno padėtį kasdienėse situacijose;
- orientavimosi aplinkoje ugdymas: naudoti vizualines nuorodas, simbolius, spalvinius ženklus, pažymėti svarbias patalpas ir daiktų laikymo vietas;
- individualios judėjimo užduotys: parinkti vaikui tinkamus judėjimo pratimus, atsižvelgiant į jo fizines galimybes, poreikius ir saugumą;
- teigiamas pastiprinimas: skatinti kiekvieną savarankiško judėjimo, naujo judesio atlikimo ir aktyvaus dalyvavimo bandymą.

1.5. Savarankiškumo (savitarnos įgūdžių) ugdymas

Tikslas – ugdyti ir stiprinti vaiko gebėjimą pagal individualias galimybes savarankiškai atlikti kasdienius savitarnos veiksmus, pasirūpinti asmens higiena, naudotis tualetu, rengtis, valgyti ir laikytis saugaus elgesio taisyklių, palaipsniui mažinant suaugusiųjų pagalbos poreikį ir didinant vaiko savarankiškumą.

Galimi rodikliai:

Rodiklis	Vertinimo kriterijai	Vertinimo būdas
Kūno dalių (nosies, burnos ir kt.) priežiūra	Pagal individualias galimybes atlieka asmens higienos veiksmus: nusivalo nosį, nusiplauna rankas, nusivalo burną, naudojasi rankšluosčiu, dantų šepetėliu ir kitomis higienos priemonėmis. Priima arba paprašo reikalingos pagalbos	Kasdienės veiklos stebėjimas
Naudojimasis tualetu	Atpažįsta poreikį naudotis tualetu, parodo ar praneša apie jį prieinamu būdu, pagal	Kasdienės veiklos stebėjimas

	galimybes savarankiškai naudojasi tualetu, nusirengia, apsirengia ir laikosi higienos	
Rengimasis	Atpažįsta savo drabužius, pasirenka juos pagal situaciją ar oro sąlygas, geba apsirengti ir nusirengti, apsiauti ir nusiauti avalynę, atlikti atskirus rengimosi veiksmus su reikalinga pagalba	Kasdienės veiklos stebėjimas
Valgymas	Pagal individualias galimybes savarankiškai valgo naudodamasis šaukštu, šakute ar kitu pritaikytu įrankiu, geria iš puodelio, pasirenka maistą, laikosi pagrindinių valgymo įgūdžių	Stebėjimas valgymo metu
Savisauga, savarankiškumas (pavojaus suvokimas, gebėjimas atlikti veiksmus saugiai, vengiant nudegti, nukristi, įsipjauti, paslysti, pargriūti, paskęsti)	Atpažįsta kasdienėje aplinkoje esančius pavojus, reaguoja į įspėjimus, laikosi saugaus elgesio taisyklių, vengia pavojingų situacijų, pagal galimybes kreipiasi pagalbos	Stebėjimas kasdienėse situacijose, praktinės užduotys

Įgalinimo priemonės:

- vaizdinės instrukcijos: higienos, rengimosi, valgymo ir naudojimosi tualetu veiksmų sekos su paveikslėliais, simboliais ar nuotraukomis;
- individualiai pritaikytos priemonės: neslystantys kilimėliai, pritaikyti stalo įrankiai, specialūs puodeliai, lengvai užsegami drabužiai, drabužių užsegimų mokomosios priemonės;
- higienos įgūdžių ugdymas: nuosekliai mokyti plauti ir šluostyti rankas, valytis dantis, naudotis nosine, prižiūrėti burnos ir veido higieną;
- naudojimosi tualetu įgūdžių formavimas: sudaryti pastovią dienotvarkę, naudoti vaizdines nuorodas, mokyti atpažinti ir išreikšti fiziologinius poreikius;
- rengimosi įgūdžių lavinimas: mokyti atlikti atskirus veiksmus – apsivilkti, nusivilkti, užsitraukti užtrauktuką, užsegti sagas, apsiauti avalynę;
- valgymo įgūdžių lavinimas: skatinti savarankiškai naudotis stalo įrankiais, laikyti puodelį, gerti, semti maistą, valgyti tinkamu tempu;
- saugaus elgesio ugdymas: naudoti paveikslėlius, socialines istorijas, praktines situacijas, mokyti atpažinti pavojus ir tinkamai į juos reaguoti;
- pasirinkimo galimybių sudarymas: leisti vaikui pasirinkti drabužius, higienos priemones, maistą ar veiklos priemones, atsižvelgiant į jo gebėjimus;
- teigiamas pastiprinimas: pagirti ir paskatinti vaiką už savarankiškai atliktus veiksmus, pastangas ir iniciatyvą.

1.6. Pagrindinių gyvenimo sričių gebėjimų ugdymas

Tikslas – skatinti vaiko socialinį dalyvavimą, bendravimą su aplinkiniais, įsitraukimą į individualias ir grupines veiklas, ugdyti gebėjimą atlikti užduotis, įgyti naujų žinių ir įgūdžių bei pritaikyti juos kasdienėse situacijose pagal individualias galimybes, didinant savarankiškumą ir pasitikėjimą savimi.

Galimi rodikliai:

Rodiklis	Vertinimo kriterijai	Vertinimo būdas
Bendravimas su aplinkiniais	Užmezga ir palaiko kontaktą su bendraamžiais bei suaugusiaisiais jam prieinamu būdu, reaguoja į kitų iniciatyvą,	Stebėjimas kasdienėse situacijose, bendravimo veiklų stebėjimas

	išreiškia savo norus, poreikius ir emocijas, dalyvauja bendrose veiklose	
Dalyvavimas veiklose (įsitraukimas į individualią ir (arba) grupinę veiklą, užduočių atlikimas, žinių įsisavinimas, naujų įgūdžių įgijimas, jų pritaikymas)	Įsitraukia į siūlomas individualias ir grupines veiklas, išlaiko dėmesį pagal savo galimybes, atlieka pateiktas užduotis, priima reikalingą pagalbą, mokosi naujų veiksmų ir geba juos pritaikyti kasdienėse situacijose.	Kasdienės veiklos stebėjimas, praktinių užduočių atlikimo vertinimas
Pasirinkimų priėmimas ir sprendimų priėmimas	Pasirenka iš siūlomų veiklų, žaislų ar priemonių, išreiškia savo pasirinkimą žodžiais, gestais, paveikslėliais ar kitais būdais, parodo savo poreikius ir pageidavimus	Stebėjimas kasdienėse situacijose
Kasdienių įgūdžių pritaikymas skirtingose situacijose	Pritaiko išmoktus veiksmus naujose arba pasikeitusiose situacijose, atpažįsta įprastų veiklų eigą, naudojasi anksčiau įgytais gebėjimais kasdienėje aplinkoje	Stebėjimas natūralioje aplinkoje, praktinės užduotys

Įgalinimo priemonės:

- socialinių įgūdžių ugdymas: organizuoti bendrus žaidimus, pokalbius, bendradarbiavimo ir bendravimo situacijas;
- vaizdinės priemonės: naudoti dienotvarkes, veiklų sekas, paveikslėlius, simbolius, taisyklių korteles ir socialines istorijas;
- grupinės veiklos: skatinti dalyvauti bendruose žaidimuose, kūrybinėse, muzikinėse, meninėse ir kitose veiklose;
- pasirinkimo galimybių suteikimas: sudaryti sąlygas vaikui pačiam pasirinkti veiklą, priemones, žaidimą ar užduoties atlikimo būdą;
- naujų įgūdžių formavimas: kartoti išmoktus veiksmus įvairiose kasdienėse situacijose, sudaryti galimybes juos praktiškai pritaikyti;
- motyvavimas ir skatinimas: taikyti teigiamą pastiprinimą, pagyrimus, padrąsinimą, atsižvelgti į vaiko pastangas ir pasiekimus;
- savarankiškumo skatinimas: suteikti vaikui pakankamai laiko užduotims atlikti, neskubėti suteikti pagalbos, leisti pačiam išbandyti ir pasirinkti;
- bendradarbiavimas su specialistais ir šeima: užtikrinti nuoseklų įgytų gebėjimų ugdymą ir jų pritaikymą skirtingose aplinkose.

_____